

KULTÚRA

ROČNÍK XVI. – č. 3

DVOJTÝŽDENNÍK ZÁVISLÝ OD ETIKY

6. FEBRUÁRA 2013

Vydáva FACTUM BONUM, s. r. o. • Šéfredaktor TEODOR KRIŽKA • Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava, Mobil: 0903 846 313 • e-mail: kultura@orangemail.sk • Cena 1,50 €



Ziaľ, Aj dnes, 20 rokov od 1. januára 1993, sa zápasí o slovenskú štátnosť. Nielen na úrovni politiky, kde je zrejmé dlhodobé a systematické odbúravanie zvyškov suverenity druhej SR.

Dôležitý, hoci menej viditeľný zápas sa odohráva aj v duchovnej rovine. Hrá sa o historické vedomie. Hrá sa o pamäť, teda o to, čo z histórie si má národ pamätať.

V minulých rokoch sme boli svedkami viacerých káuz s historickým podtónom, pričom zreteľnou bola tendencia problematizovať až traumatizovať obdobia, keď mali Slováci svoju vlastnú štátnosť. Ideologicky vyhranené liberalistické médiá si začali robiť posmech zo svätých Cyrila a Metoda, ich duchovného dedičstva, ktoré bolo Slovákom stáročia posvätné. Rozvírili nenávistnú kampani proti Svätoplukovej soche, jej tvorcom, a osobitne i proti nápisu „kráľ starých Slovákov“. Vraj, nebol to žiaden kráľ, a už vôbec nie Slovákov - v jeho ríši žiadni starí Slováci nežili. Vrcholom úbohosti bolo označovanie pôvodom byzantského dvojkríža na Svätoplukovom štíte ako „gardistického“. Pochopiteľne, nik z týchto kritikov nespochyboval v literatúre

Zápas o pamäť národa

vžitý termín „starí Maďari“; žiadnemu z tzv. aktivistov či novinárov ani v najmenšom neprekážala socha sv. Štefana v Komárne s niektorými vyslovene nehistorickými prvkami.

Nenávistné kampane stíhajú aj osobnosti či udalosti spojené s obdobím prvej Slovenskej republiky či predchádzajúcim národnodemancipačným hnutím. Z Andreja Hlinku, vo svojej dobe označovaného ako Otec národa, spravila v roku 2007 hlučná skupinka tzv. aktivistov za výdatnej pomoci médií obdivovateľa Hitlera, osobu, za ktorú by sa mali Slováci hanbiť. O štyri roky nato jeho nástupcu na ružomerskej fare, špičkového vzdelanca a teológa Jána Ferencíka, nazýva liberalistický denník, spolu so zástupcom mesta Ružomberok, termínom, aký si nedovolil ani bolševický prokurátor Josef Urválek v monsterproce-

soch v 50. rokoch - „fašistická sviňa“. Jeden z historicky prvých ministrov slovenskej vlády Ferdinand Ďurčanský, pre ktorého bolo alfou a omegou nezávislosť Slo-

MARTIN LACKO

venska - za čo bol aj Hitlerom odstavovaný z politiky - sa stal v podaní tých istých kruhov vojnovým zločincem. Azda najvýznamnejší katolícky biskup prvej polovice 20. storočia, Ján Vojtaššák, sa v podaní tzv. slovenských médií stal arizátorom a udavačom židov.

Najmä tragédia židovskej komunity sa zneužíva proti všetkému pozitívnemu, čo v prvej SR bolo; ako žolíková karta sa vyťahuje vždy, keď sa spomenie nejaká pozitívna črta tohto štátu. Z hľadiska veľmi vplyvných kruhov, ktoré rozto-

čili a živia, je to mimoriadne rafinovaná až zákerná hra. Cieľom je pravdepodobne vyformovať - hlavne u mladej a strednej generácie - vedomie, že obdobie prvej modernej slovenskej štátnosti bolo len akousi podmnožinou „holokaustu“. Že každý, kto sa o nej pozitívne vyjadri, ho vlastne nepriamo schvaľuje a v podstate tiež obhajuje Hitlera. Takáto atmosféra plní súčasne aj dôležitú zastrašovaciu rolu. Pre tých, ktorí zmýšľajú inak, je výstrahou: „Dajte si pozor, lebo ak poviete, napíšte, čo si skutočne myslíte, my vás označíme za fašistov, ľudákov, extrémistov a pod.“

No a kto by dnes chcel riskovať mediálne očierňovanie svojej osoby?

(Pokračovanie na 3. strane)

Zaiste mnohí z vás sledovali voľbu českého prezidenta. So záujmom som sa na ňu z diaľky prizeral aj ja. Ale čo je dnes, v dobe pokročilých informačných technológií, vlastne ďaleko? Zdanlivo nič. Stačí si zapnúť internet a razom akoby sme sa ocitli uprostred vrenia. Dejiny akoby nám špliechali rovno do tváre.

Blízko je všetko, vzdialené kontinenty aj politici či mocní tohto sveta, uzavretí vo svojich kabinetoch stovky či dokonca tisícky kilometrov od nás.

A predsa mám pocit, ba takmer istotu, že čím sme bližšie k informáciám, tým sa väčšmi vzdľahujeme od čohosi zásadného - od pravdy. Nie, teraz nemám na mysli pravdu tej či onej politickej sily, toho či onoho štátu, USA, EÚ, Ruska, Číny či Iránu alebo Izraela. Myslim teraz na jej úplnú, nezdeformovanú podobu, na pravdu Božiu.

Schátraný hrad

TEODOR KRIŽKA

Až v jej zrkadle sa objaví pokrivená podoba našich egoistických úsilí, to ohýbanie železných prútov, ktoré tvarujeme podľa svojej vôle, ba častejšie svojvôle.

Na voľbe českého prezidenta to bolo opäť raz takmer hmatateľné. Nebudem sa teraz venovať kvalitám kandidátov, z ktorých každý je určitým výrazom doby. Jeden, potomok starej českej šľachty s veľkými zásluhami o národ, no zdeformovaný triumfálnym liberalizmom tohto času; druhý populist, ktorý dobre pozná českého štamgasta, veď sám je častým návštevníkom pohostinstiev a teda vie, že na postkomunistického človečička platí - strach, a tak využil všetky neduhy drobného človeka bez rozľadu a vzdelania, len s konzumným inštinktom, a strašil ho reštitúciami - cirkevného majetku a majetkov svojho oponenta. Zabudol pritom dodať, že reštitúcie sú o čiastočnej náprave krívd, napáchaných zverským režimom. A tak pourážal predstaviteľa šľachty, ktorý už raz bol zo svojej vlasti vyhnaný, a český človek mu uveril.

Nie, nemyslím si, že by bolo lepšie, keby vyhral druhý kandidát. Prišli by s ním iba iné problémy. Ba teraz ani neviem, či by úpadok našej civilizácie vtrhol do českej spoločnosti úspešnejšie prostredníctvom jedného, alebo druhého politika. Dospel som totiž k záveru, že úpadok k nám, či žijeme v Slovenskej republike, Poľsku, Maďarsku alebo v Českej republike, vtrháva ak nie dverami, tak oknom. A tým oknom je väčšina z nás. Nemáme obranný štít, ktorý mali naši predkovia - vieru. Sme pevnosť otvorená dokoľam, dobytá skôr, ako sa stihla spustiť padacie mosty a odhodlane sa brániť.

Prečo? Nuž preto, že pevnosťou nie sú múry ani zbrane, ale vedomie kultúrnej identity, silný motív byť, trvať aj napriek nepriazni času.

www.kultura-fb.sk



(Pokračovanie
z predchádzajúceho čísla)

Hoci naše poznanie kozmu je stále veľmi obmedzené, predsa len vieme, že je v neustálom procese zmien. Môžeme tu hovoriť o cykloch, či už to je striedanie ročných období alebo noci a dňa, obehy Zeme okolo Slnka, krvný obeh alebo tlkot nášho srdca. A vždy spolu s výskytom každého z týchto cyklov sa vyvíja aj univerzum. Vieme aspoň to, že niekam sa pohne, že niekam ide. A v tomto jeho pohybe možno celkom jasne rozlíšiť niekoľko sfér, od neživej sféry k sfére živej a od nej k sfére ducha, ktoré vzájomne na seba reagujú. Táto ich „komunikácia“ je tvorivá, univerzum sa v nej vyvíja. Teda nie je to len cyklický proces, tento pohyb má nejaký poriadok. Inak by to vlastne nebol kozmos, nebolo by to univerzum. Aj celok masy našej planéty ako súčasť univerza je rozčlenený do podobných troch vrstiev: abiotickej sféry ovládanej gravitáciou, biosféry ovládanej životnými procesmi a noosféry ako domény kognitívnych procesov (TEILHARD DE CHARDIN, P. (1990): Vesmír a ľudstvo. Praha: Vyšehrad, 154). Život mení univerzum, ale noetická aktivita človeka zvyšuje potenciál rastu a kvalitatívneho vývoja biosféry tak, že presahuje možnosti jej vlastných prostriedkov. Život je ontologicky rovnako univerzálny princíp ako gravitácia. Podobne princíp poznania. Vďaka nemu človek formuluje univerzálne zákony a, rovnako ako gravitácia a život, je univerzálnym princípom, ktorým sa uskutočňujú zmeny vlastností tej sféry univerza, v ktorej pôsobí.

Ocitli sme sa v situácii, keď si ľudstvo v rámci vlastnej sebareflexie musí vytvoriť aj predstavu o ďalšom vývoji vesmíru a o svojej účasti na ňom. Je potrebné, aby sme pamätali na to, že žijeme vnútri solárneho systému, ktorý sa stále vyvíja a súčasťou tohto jeho vývoja bol aj vznik Zeme. Všetok život na nej závisí na procesoch, ktoré prebiehajú v jadre Slnka. Biosféra, ktorá sa v rámci tohto procesu zrodila na Zemi, je vlastne akousi maternicou ľudstva. A našim „osudom“ - alebo voľbou? - je začať tvorivo sa zúčastňovať na „riadení a správe“ nám najbližších oblastí stále sa vyvíjajúceho univerza, našej slnečnej sústavy. A je celkom zákonitá, že si to ľudstvo, napriek početným i učeným výnimkám, uvedomuje. Uvedomuje si aj to, že ako druh nemôže limitovať svoju existenciu zraniteľnosťou svojej planéty. Je predsa celkom zrejmé, že parciálne úspechy v oblasti výskumu termonukleárnej energie sa nevyčerpávajú vyhlídkami na vojenské technológie alebo budúci potenciálmi reakcií hmoty a antimoty. Osudom človeka ako bytosti stvorenej na obraz svojho Stvoriteľa nemôže byť večné dohadovanie sa o „hraniciach rastu“ či o „udržateľnom vývoji“ na Zemi. Ak sa obzrieme za seba, na ten relatívne krátky interval 600 miliárd rokov života v „našej“ galaxii, uvidíme nielen negentrickú tendenciu, prejavujúcu sa v evolúcii univerza, ale aj vysoko rozvinutú formu života, ktorá na svoje prežitie nevyhnutne potrebuje tvorivo zvyšovať produkciu čistej energie.

Putovanie ľudstva, jeho vzťah k prírode, k svetu a k sebe, má v každej etape svoju vlastnú dynamiku. Tá nebeží donekonečna. Na každom vývojovom stupni sa dospieva k relatívnemu vyčerpaniu energetických zdrojov. Ak sa spoločnosť rozhodne stagnovať na tejto už dosiahnutej úrovni, potom sa nevyhne kolapsu. Spoločnosť alebo civilizácia, ktorá redukuje svoje zdroje energie len na slnečné kolektory a veterné mlyny, vytvára podmienky pre vyhynutie najvyššieho existujúceho druhu. A tým je v prí-

tomnom historickom okamihu ľudstvo. Ak nemá skončiť ako tie, ktoré zmizli v dávných veľkých katastrofách, ako tie, ktoré prestali existovať len preto, že nedokázali zmeniť spôsob svojej existencie a nepripravili sa na prírodné a dejinné pohromy, potom musí prejsť z danej technologickej platformy na vyššiu. No takéto rozhodnutie môže vyrásť len z vedomia celku vesmíru, zo vzťahu k nemu, z porozumenia reči bytia, ktorou nás súcno oslovuje. A slobodu tohto rozhodnutia zakladá zodpovednosť voči vesmíru i sebe. Je v ňom zbožná úcta k životu a jeho kráse.

Hviezdami posiate nebo v nás neprestáva vyvolávať údiv. A dáva nám svetlo. Toľko, koľko sme schopní pri-

JOZEF PAUER

Z cesty veľkým vekom ničenia

jať. A žiť ľudsky znamená ísť za svetlom, večne sa k nemu približovať. Za tým fyzickým i metafyzickým, zmyslovým i duchovným. Napokon, rozhodnutie kráčať za svetlom, za dobrom, pravdou, krásou, je akt ducha, teda vzťahu vyrastajúceho z ľudského vnútra a transcendentujúceho k celku sveta a k Bohu. Ak život nie je približovaním sa k tomuto transcendentu, k tomuto „viac ako život a smrť“, potom nie je ničím. A práve dimenzia transcendentna je to, čo chýba dnešnému človeku. Zabudol na vyšší poriadok celku bytia, pravej reality. A tak sú jeho autority falošné, zákony nespravodlivé alebo násilné a jeho nezmyselné, absurdné inštitúcie sa rúčajú jedna za druhou. Nerešpektujú duchovné zákony skutočného bytia. Vývoj modernej kultúry vo svojom zacielení na jednorozmerný pokrok, ktorého zvrátenou mierou sa stalo hospodárstvo redukované na vlastníctvo peňazí, zabudol na tieto večné zákony bytia a namiesto pokroku ľudstva vyústil do jeho duchovného úpadku a následne do systematickej krízy západných spoločností.

Podmienkou života je príjem a výdaj energie. Viac života si žiada viac energie. Dar života trvá, len pokiaľ sa ako dar daruje a ako dar prijíma. Darovať a prijímať znamená tvoriť. Balamutenie globálnym oteplením a takzvanými antropogénnymi klimatickými zmenami vystavuje ľudí, celé národy a štáty tlaku, aby sa týmto zmenám prispôbovali skúposťou, používaním nerozvinutých technológií výroby energií, nízkou spotrebou vody a energií, primitívnymi „farmárskymi“ metódami a vôbec, zničujúcim brzdenním rozvoja, redukciiu života na holú existenciu. Túto „environmentalistickú“ metódu sabotovania nielen výroby potravín, ale aj technického pokroku a rozvoja vedy, ako aj ďalšie vražedné metódy, či už burzových špekulácií, finančných derivátov, hyperinflácie a za všetkým tým sa skrývajúcej korupcie bolo možné rozhábať v celosvetovej miere najmä vďaka globalizácii. Brány do nej sa roztvorili už v roku 1971, keď sa oligarchii za vlády amerického prezidenta Richarda Nixona podarilo zaviesť systém „voľne“ pohyblivých menových kurzov. Odtiaľ viedla cesta do súčasnej podoby globalizácie, do sveta, v ktorom sa finančné aktivity odtrhli od skutočnej ekonomiky, pričom naďalej vyžadujú jej služby. V špekulatívnom bujnení rastú do nevidaných rozmerov, až sa ocitajú na hranici kolapsu.

Globalizačné procesy viedli k rozvráteniu systému národných štátov, do-

nútili národné vlády vzdať sa vlastnej suverenity, identity a stability, oslabiť vlastný hospodársky systém, dopustiť závislosť na dovoze potravín a na zahraničných investíciách, stať sa súčasťou finančného systému plávajúcej meny a s tým spojenej špekulácie, podriať sa moci nadnárodných kartelov, korporácií a svetovej diktatúre dokonca aj v oblasti vzdelávania, umenia, vedy a techniky.

Vďaka globalizácii sa populácie postsocialistických štátov a množstva krajín celého sveta premenili na zásobárne lacnej pracovnej sily. A tie menej šťastné sa ocitli medzi „nadbytočnými“ šiestimi miliardami, o ktorých hovoria ideológovia redukcie počtu obyvateľstva na Zemi. Realizácii tejto politiky

voľbám a rozhodujeme sa, ktorej z tých „známych“, ale nepoznaných osôb odovzdáme svoj hlas. Voľíme medzi problémami, o ktorých nič nevieme. A systém sa postará o to, aby sme ani viac nevedeli. To však nie je participácia. Tadiaľto nevedie cesta k zvládnutiu záležitostí spoločného života. Res publica, záležitosti obce, štátu, sú sprivatizované. Ale nielen štát je sprivatizovaný, sama príroda je privátne exploatovaná, od obecných pozemkov, lesov, lúk, riek až po privátne manipulácie s genetickým kódom, takisto mestá, verejné priestory nábreží, námestí, ale aj taká kultúrna entita, ako je jazyk, základ spoločného života, alebo ešte tak vzdelávanie či sám intelekt.

Nejasnosť, neusporiadanosť, zmätok a deformácie sfér sociálneho ži-

rozlíšiť niekoľko spôsobov pobytu, bývania, ktoré sa viažu na určité sféry, konkrétne miesta a fyzické štruktúry, ako sú sídla, na ktoré sa viaže prírodný modus bývania, mestá, ktoré sú scénou hromadného bývania, verejné inštitúcie, kde sa odvíja verejný modus bývania, rodinný dom a byt, ktoré sú miestom súkromného bývania. Všetky tieto štruktúry sa vyznačujú viac alebo menej jasnými kontúrami poriadku, čo umožňuje saturáciu existenciálne potreby orientácie: človek v nich vie, kde je a nestará sa. Ak by nedisponovali vlastnosťami poriadku, človek by v nich blúdl, stratený, dezorientovaný by sa prepadal do osídlených úzkostí. A na to, aby v nich človek dokázal zmysluplne konať a integrálne odvíjať svoju životnú púť, musia byť obdarené určitým osobitým charakterom či atmosférou celku i vecí a udalostí v ňom, čím sa otvára miesto pre ľudskú identifikáciu, človek tu vie, kto je a v prípade existenciálneho otrasu dokáže na takomto mieste svoju identitu obnoviť. (Pauer 2008, 776 - 789) Podobne možno z politického uhla pohľadu odlišiť privátnu sféru od verejnej a tie od sféry ich vzájomného prenikania. Privátna sféra je doménou jasne vymedzeného osobného života a jej dávnym archetypom je oikos antických Grékov, teda, stručne a zjednodušene, dom, ktorý objíma vnútorný rodinný priestor a domácnosť. Verejná sféra je scénou, na ktorej sa prijímajú verejne sankcionované rozhodnutia záväzná pre každého občana. Aj tu by sme našli predobraz v gréckej ekklesia ako ľudovom zhromaždení. V dynamike spoločenského života sa tieto dve pomerne jasne vymedzené sféry stretávajú a v ich vzájomnom prieniku sa otvára scéna prístupná pre všetkých ľudí, v ktorej však nie je miesto pre politickú moc, hoci aj kolektívne vykonávanú. Je to doména ľudského stretávania, milieum možností, v ktorom ľudia komunikujú, zvereňujú svoje názory i postoje, diskutujú, kupujú chlieb i knihy, chodia na koncerty, do divadla, na bohoslužby... Predobrazom tejto sféry je aténska agora, tržnica vecí, hodnôt, postojov a názorov, námestie, miesto rozprestreté pre stretávanie všetkých občanov.

V časoch totalitného režimu sme v našom každodennom živote zakúšali zlučovanie, nielen prenikanie, ale niekedy úplné spĺvanie všetkých troch sfér. V súčasnom režime, ktorý sa klanne nazýva demokraciou, v skutočnosti je však (viac menej liberálnou) oligarchiou, sa pomerne jasne črtá ovládnutie verejnej sféry jediným výsekom prieniku súkromného a verejného, „tr-



Kresba: Andrej Mišanek

Zo všeobecnej, všeob-
siahlej, totálnej
krízy tejto civilizá-
cie vyplýva, že musíme hľadať
NOVÝ ZMYSEL všetkým pod-
statným stránkam ľudského by-
tia. Ako nám to dávno pripome-
nul Romano Guardini: „Mu-
síme sa... znovu vrátiť k pod-
state bytia a pýtať sa, čo je
práca, ako sa na ňu máme po-
zerať v súvislosti so životom, čo
je právo, zákon, ako nám majú
pomáhať, a nie prekážať. Čo je
vlastníctvo? Je v súlade s prá-
vom, alebo je protiprávne?...
Čo je poslušnosť a ako je to s
ňou vzhľadom na ľudskú slo-
bodu? Čo je priateľstvo a druž-
nosť? Kedy si náklonnosť k
inému človeku môže robiť ná-
rok na meno „láska“? Čo zna-
mená to spojenie muža a ženy,
ktoré sa nazýva manželstvom?
Ktoré už natolko zdívelo, že len
málokto, ako sa zdá, majú o
ňom akúsi predstavu, i keď ono
nesie ľudské bytie...“

Na prahu druhej svetovej
vojny sa stalo, že sa stretli
dvaja ľudia - Michail Michajlo-
vič Prišvin a Valéria Dmitri-
jevna Liorko(vá) - ktorým
pripadla úloha (akoby ex-
perimentálne za nás všet-
kých) dopátrať sa zmyslu
lásky, „stvorit' z dvoch
jednu ideálnu bytosť“ a
premeniť v skutok
Vladimírom Solovjovom
postulovaný ideál: „V
empirickej skutočnosti
človeka ako takého vôbec
nie je - existuje iba v určitej
jednostrannosti ako muž-
ská a ženská individualita
(a iba na tomto základe sa
rozvíjajú všetky ostatné
odlišnosti). No naozajstný
človek, v úplnosti svojej
ideálnej osobnosti, podľa
všetkého nemôže byť iba
mužom alebo iba ženou,
ale musí byť vyššou jed-
notou obidvoch. Uskutoč-
niť túto jednotu, čiže stvo-
riť skutočného človeka
ako slobodnú jednotu
mužského a ženského
princípu, ktoré si zacho-
vávajú svoju formálnu sa-
mostatnosť, ale prekoná-
vajú svoju podstatnú roz-
dielnosť a rozčesnutie - to
je práve najbližšou úlo-
hou lásky.“

Tento životný príbeh
sprevádzal Prišvinov zá-
pisník, z ktorého už po
smrti autora vyrástla kni-
žička M. M. Prišvin, V.
D. Prišvinová: *My s to-
boj. Dnevnik ľubvi* (Mos-
kva, Chudožestvennaja
literatura 1966). Z dáv-
nejšieho rukopisného
prekladu tohto diela vy-
beráme cyklus záznamov
- z kapitoly *Náš dom*.

Lala pracovala obnažená na slnečnej
čistinke v lese nad mojimi rukopismi a ja
som uvidel v nej šestnásťročné dievčatko
a odhalilo sa mi celé tajomstvo jej nád-
hery: že si až do štyridsiatky uchovala v
sebe túžbu šestnásťročného dievčaťa.

MICHAIL MICHAJLOVIČ PRIŠVIN

Kdesi za naším borom pískali
vlhy.

„Vlha je zlatý vták,“ povedal som.
„Pozri sa!“

Pohliadla na toho nádherného
vtáka a veľmi sa začudovala.

(jej by bolo vtedy šesťdesiat, mne
osemdesiat sedem). Porozprávali sme
sa o našej starobe a prišli sme k zá-
veru, že nemáme z nej strach, budeme
si pamätať jeden druhého, akými sme
boli, a budeme si to chrániť.

pravdu hrkúta: že sme sa práve teraz
ocitli v našom domove a nemáme už
kam a prečo putovať, lebo sme našli
jeden druhého. A práve toto uspokoj-
enie mi bráni, aby som dokázal v celej
hlbke precítiť a zachytiť význam tohto
nášho citu.

„Čo je pre mňa v našej láske naj-
vzácnejšie,“ hovorí mi, „že je pokračo-
vaním mojej lásky k Olegovi.“

„Chceš povedať, že ty vašeň nepo-
znáš?“

„Poznám... Ale veď aj ty vieš, že
to všetko prešlo do lásky! Pravdaže, ja
sa len tak tvárim, že som ako všetky
ostatné: aj žena, aj manželka, i gaz-
diná, aj sa obliekam a správam ako
všetky... Ale to je len pre oko. Opýtaš
sa ma, či môžu na tom dvaja ľudia za-
ložiť svoj život. Nevie, ako je to u
iných, ale nám dvom sa to teraz darí. A
základom toho je vašeň bez vášne.“

„Poézia?“

„Nazvi to, ako chceš,“ odpove-
dala, „ale to je čosi viac ako poézia.
Vieš čo, nehľadajme na to slová, len sa
jednoducho ľúbme.“

My dvaja

K 140. výročiu narodenia M. M. Prišvina

4. 2. 1873 – 16. 1. 1954

Zázrak je už v tom, že sa v jednej
žene mohlo to dievčatko uchovať. Za-
chovanie detstva je práve prameňom
jej príťažlivosti a sviežosti duše. Prak-
tické založenie ženy nás naproti tomu
odpuďuje. V takom istom vzťahu sú k
sebe kultúra a civilizácia.

„Je veľmi nepokojná,“ hovorím,
„celá je hotová revolúcia.“

„A kukučka?“ - opýtala sa ma.

„Kukučka je záhadný vták, to je
veštkyňa. Skúsme si dať vyveštiť,
koľko nám ešte zostáva žiť.“

Napočítali sme dvadsať a pol roka

„A toto počuješ? To je koho hlas?“

„To je hrdlička, pokojný vták.
Spieva o pokoji a o domove.“

Nech by sme boli akýmikoľvek
bezdromovcami a očarovanými pú-
tnikmi životom, ale táto hrdlička nám

Písal som intímne stránky o žene,
ale čosi im chýbalo; táto moja žena
prednášala myšlienky ako nejaký pro-
fesor. Lala to trochu poopravila, práve
len že sa toho dotkla - a moje strán-
nočky sa zrazu stali nádhernými.

Práve toto mi chýbalo po celý môj
život, aby sa mojej práce dotkla žena.

Prečo sa moji blízki tak pohoršujú
nad mojou povahou, a Lala nenachá-
dza slov, aby ju mohla dosť vy-
nachváliť? Skrže takéto chápa-
nie ťa láska aj dvíha, aj sama
dáva, aj povznáša seba vo vlast-
ných očiach.

Na ťahu slúk. „Či existuje
Boh?“ Na túto otázku som si
vždy odpovedal „áno“ - v tom
zmysle, že ak sú šance za a proti
rovnaké, treba ich obrátiť v zá-
ujme toho, koho odsudzujú. Tak
som vždy na túto neurčitú
otázku, či je Boh, odpovedal:
„Áno, je.“

Ale čo sa týka mňa samot-
ného - či som si niekedy pred
seba a pre seba kládol túto
otázku - musím povedať: nikdy
som si ju nekládol, a myslím, že
som nažíval s Bohom bez toho,
že by som sa Naňho pýtal alebo
sa obracal k Nemu po mene.

Ale teraz, keď som sa zami-
loval do L., na otázku, či exis-
tuje Boh, odpovedám: ak raz
Lala existuje, to znamená, že
existuje aj Boh. Ba ešte lepšie
môžem odpovedať na posta-
venú otázku: keď ja v svojej
láske cítim večnosť, to zna-
mená, že Boh existuje.

Možno veriť v Boha, ak člo-
vek neverí v zázraky? Myslím,
že je to nemožné. Veď čo zna-
mená môj údiv iné, ak nie očá-
kavanie zázraku? Údiv ako
predtucha zázraku. A samotný
zázrak je svedectvom o Bohu.
Tak považujem za zázrak zjave-
nie sa L. v mojom živote, a od
jej zjavenia považujem sa za ve-
riaceho v Boha a podľa všet-
kého zrejme kresťanom.

Hoci: načo je dobré hovoriť
o sebe, že sme veriaci? Prečo si
to „veriaci“ neponechať pre
seba do tých čias, kým sa ti ne-
príde pustiť do svätej spravodli-
vej vojny? A výsledok tejto
vojny potom ukáže, či si veriaci
alebo neveriaci.

Pec lásky zohrieva dušu,
veď práve k vôli tomu v nej
horí, aby sa v duši čosi rodilo.

„A čo keď sú to iba deti?“



Michail Michajlovič Prišvin a Valéria Dmitrijevna Liorko(vá)

Najsvätejšie Srdce Ježišovo - Srdce dobrego Pastiera, v obzati tvojej lásky zohýbame svoje kolena v tomto výnimočnom slávnostnom okamihu, keď ti chceme vyznať svoju lásku a opäť sa zasvätiť. Sú v živote človeka, Cirkvi a národa chvíle, keď sa oveľa živšie a naliehavejšie pociťuje potreba vyznania viery, lásky a zasvätenia. Významným podnetom je pre nás Rok sv. Cyrila a Metoda (5. 7. 2012 - 31. 12. 2013), ktorých 1150. výročie príchodu si pripomíname. Cyrilometodský jubilejný rok je na Slovensku súčasne umocnený Rokom viery (11. 10. 2012 - 24. 11. 2013), ktorý ohlásil Svätý Otec Benedikt XVI. Túžime v tomto čase oživiť v sebe i v národe posvätené dedičstvo a povedomie našich otcov, ako aj kresťanské korene, vieru i nábožné ľudové

tradície našich krajov a obnoviť tak zasvätenie Božskému Srdcu Ježišovmu, ktoré pred desaťročiami na Starých Horách vyjadrili slovenskí katolícki biskupi (r. 1947).

Najsvätejšie Srdce Ježišovo - prameň života a svätosti, poznania a múdrosti, pazerajúc sa z tohto prítomného okamihu do diaľav blízkej i vzdialenej minulosti, sme si vedomí svojej duchovnej odkázanosti na teba. Z pohľadu minulosti využívame túto chvíľu k prejavu vďakyvzdania - osobitne za svoj život prirodzený i sviatostno-duchovný, ktorý sme dostali. Vďaka za to, že sme uzreli svetlo sveta, ale aj za dar kresťanskej viery a svetlo milosti, ktoré nám priniesla sviatosť krstu a neskôr sviatosť Eucharistie, birmovania, manželstva či duchovného zasvätenia. Nezastupiteľnú úlohu v pohybe našich dní mali tak naši rodičia, krstní i birmovní rodičia, naši biskupi a kňazi. A tak sa modlíme a prosíme, aby sa zachovalo posvätné dedičstvo našich predkov na Slovensku prostredníctvom ľudí, v ktorých horí láska k Bohu, k Cirkvi, ľudom i národu.

Najsvätejšie Srdce Ježišovo - horiace ohnisko lásky, prístupujú k okamihu zasvä-

tenia, chceme predtým očistiť naše srdcia, svedomie a historickú pamäť, lebo nie všetky chvíle uplynulého času boli svetlé a bezbolestné. Vyskytli sa v histórii osobnej i spoločenskej okolnosti a rozhodnutia ťažké, tienisté a boľavé, ktoré zapríčinili bolesť, traumy, plač a svetobôľ.

Modlitba k Roku viery a Roku sv. Cyrila a Metoda Modlitba zasvätenia Božskému Srdcu Ježišovmu

Chystajúc sa k okamihu zasvätenia, úprimne odprosujeme teba, Ježišu i poškodených ľudí, za všetky naše hriechy a viny, nevernosť a sváry, neľúbošť, nelásku a necitlivosť našich srdc. S prejavom našej úprimnej ľútosti prosíme o odpustenie, zmilovanie a prepáčenie.

Najsvätejšie Srdce Ježišovo - plné dobroty a láskavosti, s pokorným srdcom a s veľkou dôverou prichádzame k tebe, vedomí si toho, že láska tvojho Srdca, obeta života a odovzdanosť do Otcovej vôle, je najlepšou školou duchovného kresťanského života. A tak z pohľadu prítomnosti, využívame mimoriadny okamih dnešnej slávnosti, pri ktorej vyjadrujeme vrelé a hlboké slová zasvätenia Ježišovmu Božskému Srdcu nás i našej milovanej slovenskej domoviny. V mysli prechádzame pohľadom cez naše významné pútnické miesta, nezabúdajúc ani na duchovné centrá slovenských katolíckych misií našich krajanov po celom svete. K slovám zasvätenia dobrovoľným uvedomením pripájajú sa tak veriaci v Krista a ľudia dobrej vôle, ktorí túžia po duchovnej stránke venovať svoje srdce Kristovi. Pane Ježišu Kriste,

zasväcujeme teba a tvojmu Božskému Srdcu nás samých, diecézu, farnosť, naše kresťanské rodiny a manželstvá a iné spoločenstvá, kňazské semináre a rehoľné komunity, spoločenstvá ružencové i Božského Srdca a duchovné hnutia detí, mládeže a rodín i celú našu milovanú slovenskú krajinu rozprestierajúcu sa od Tatier až k Dunaju.

Najsvätejšie Srdce Ježišovo - spása všetkých, čo v teba dúfajú, len bezobsažným gestom by boli slová zasvätenia, bez otvorenia našich srdc a konania dobrých skutkov. A tak z pohľadu budúcnosti okamih zasvätenia chceme v Duchu Svätom ustavične oživovať a sprítomňovať v každom prežehnaní a prežívaní našej viery, vo

vernosti a oddanosti Kristovi, v osvojovaní si čnosti tvojho Srdca a pripodobňovaní nášho srdca tvojmu Božskému Srdcu prostredníctvom častej modlitby a vrúcnej účasti na slávení a prijímaní Eucharistie, ale tiež v úprimnosti zmýšľania, čistote srdca, v dobrom ekumenickom a spoločenskom spoločenstve, charity a solidarity.

Najsvätejšie Srdce Ježišovo - dom Boží a brána do neba, spoznávajúc tvoju lásku prijmi vyznanie našich úst a zasvätenie našich srdc. Pretvor naše srdce podľa svojho Srdca a zapáľ v nás oheň svojej lásky, aby bolo našou cťou žiť a umrieť v tvojej láske. Kráčajúc epochami času pod ochranou našej patrónky Sedembolestnej Panny Márie a na orodovanie našich vierozvestov sv. Cyrila a Metoda, tebe najlákavejšie Srdce Ježišovo dôverujeme, tebe sa zasväcujeme, lebo teba milujeme! Nech sa ti vzdáva sláva, česť a chvála na veky vekov. Amen. *Nihil obstat:*

Mons. Dušan Argaláš
Imprimatur:
Mons. Viliam Judák,
nitriansky biskup
(6. júna 2012,
Prot. č. 798/2012)

Vyznanie

Neviem, či je vyznanie lásky k polychrómovaným sochám, tabuľovým maľbám krídlových oltárov vôbec prijateľné a pochopiteľné pre tých, čo žijú v zajatí elektronických vymožeností, zázrakov požehnannej techniky, v búrlivých tónoch hudby, menlivých obrazoch reklamy, v iných prístupoch k etike, občas aj bez pevných hraníc pracovnej morálky... Azda ani nie je vhodné pokračovať. Až by sa zdalo, že dnes je zbytočné požadovať, upozorňovať, radiť. Lebo ani dobre myslená kritika starých skúsených, životom vyzretých dedov a prababičiek vraj nemá šancu uspieť. Bolo by užitočné na určité Vaše otázky o Dóme svätej Alžbety, o ktorých ste ani netušili, ako sú aktuálne, odpovedať pravdivo a bez obáv a s nádejou, že hádam sa niekto umúdrí a aspoň dostatočne uverí láskavému postoju tým, ktorým leží na srdci „srdce Košice“ - Dóm a jeho vyše 500 ročný skvost v interiéri svätyně.

Oltár našej pani Alžbety! Lebo o ňom by mala nasledovať objektívna reč, pokračovať s obdivom k nefalšovanej kráse pravého umenia gotiky, na jeho 48 obrazoch a majstrovských plastikách troch zvelebených Matiek z rúk umelcov, ktorí mali na základe štýlových prvkov priamy pracovný vzťah k veľkému sochárovi Nicolausovi Gerhaertovi. Hádam má prvotriedny sochársky Európsky nárok na ohľaduplnosť svojich slohotvorných prvkov s pracne scelenou polychrómiou, ktorá dnes leží pod vrstvami nánosov a hygroskopického prachu už celý rok. Bez prikrytia jedinečného súboru malieb so subtilným riešením lazúr na farebne nádherných kompozíciách cyklov zo života sv. Alžbety, pašiových a mariánskych obrazov, ako aj bez ohľadu na rezbovanú čipkovinu baldachýnov, nádstavca a ostatných súčastí architektúry. Pritom stavba oltárnej archy sa dá pohyblivými krídlami uzatvoriť a mala sa pred začatím prác na stenách prikryť fóliami s najmenším rizikom poškodenia! Nechránený celok je vydávaný napospas nezodpovednému prístupu počas zásahov pod vplyvom stáleho pohybu vzduchu, prievanu, rozvírených hrubých, zrntých častíc popadaných z výšky na reštaurovaný umelecký historický objekt... Pri mechanickej čistení stien, stropov, klenieb, aplikovaní nových náterov,

zmenách vlhkosti, zmenách teplôt a ďalších mikroklimatických podmienkach ako napríklad neviditeľný mikroskopický pohyb pojítkov v gotickej farebnej zostave a v jej podkladoch, v priľnavosti k dreveným päťstoročným podložkám, je toto veľdielo akútne ohrozené.

Pri pohľade na klenot, ktorý vytvorili na počesť, slávu a vďakyvzdanie tí, čo mali lásku, odvahu a oduševnenie osláviť vo svojej tvorbe charizmou obdarenú ženu, manželku, matku; ktorá je v dejinách považovaná za patrónku mesta Košice - tí všetci dnes plačú, alebo aspoň slzia: čo sa to deje s ich umením v 21. storočí. Diela ležia zasypané prachom nevedomosti, popolom ľahostajnosti, nezaujmom, hriechom neúctou aj pri titule EHMK. „Sancta Elisabeth Cassoviensis...“, o tvojom oltári je táto žalostná reč a obava o tvoj výtvarný, toľkokrát skúšajúci vzhľad a umeleckú hodnotu. Záverom by malo pre jeho ochranu znieť poučenie Matúšovo (7,6) o zneuctievaní svätých vecí: „...nehádzte svoje perly...“, na konci ktorého je varovanie Evajelistu. Kiež by bolo účinné.

MÁRIA SPOLOČNÍKOVÁ



Neznámy majster:
Sv. Alžbeta Biblická (1474-1477)
na oltári sv. Alžbety v košickom Dóme

LEN TAK

Len tak
sa mi zachcelo,
navštíviť Ochridské jazero,
oživiť si študentské časy,
obnažiť sa v jeho vodách
priezračných a slaných
a zo šupín rýb
a lastúr
uviť si
náhrdelník hlaholský,
prekrásny z bielej peny.

Pri Ochridskom jazere - na univerzite,
cyrilika dala
základ hlaholike.

SOM SLOVÁKOM POD TATRAMI

Doma
a či na ulici,
opakujem si:
- ó, svätí - Sedmopočetníci...,
...sedem zvláštnych osudov
a mien,
som Slovákom pod Tatrami
podo mnou je slovenská zem
a nie je to sen.
Ó, éra slávna.

Aj dnes z kláštora
počujeme tlčť srdce:
- svätého Klimenta a Nauma.

AJ ČAJKA**ICH PRÍCHOD KRESLÍ**

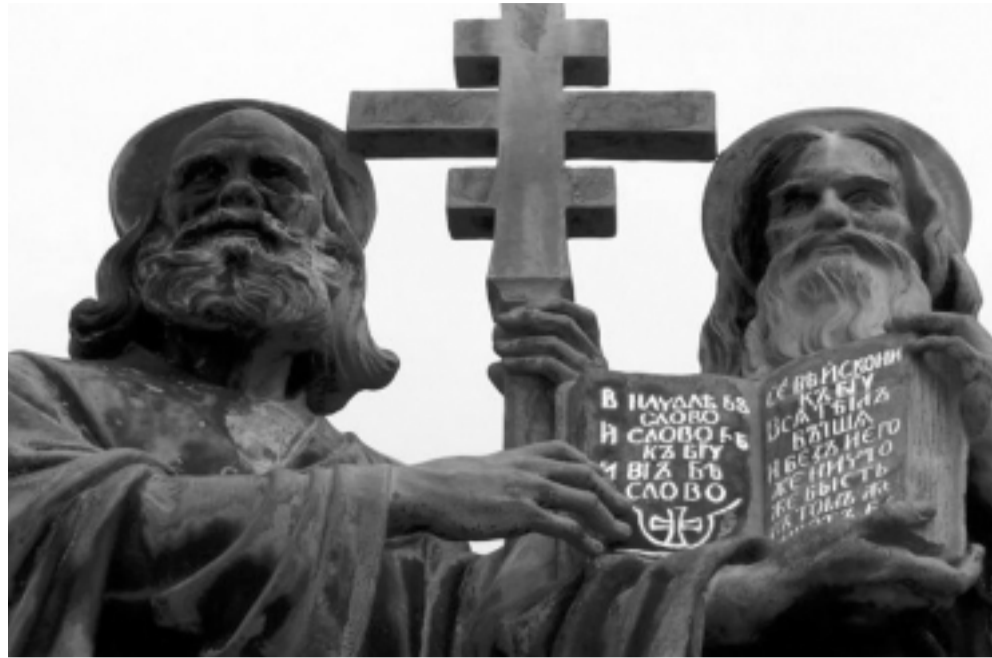
Aj čajka ich príchod kreslí,
všíma si to,
čo priniesli,
kreslí ich pri Dunaji,
kridelkami vanie,
škriabe,
pod Devínom stromoradie
rozdáva kresby,
obrazy...,
... kreslí cesty Cyrila a Metoda,
kreslí - čo priniesli
do našej zeme,
čo zasiali - to aj my žneme,
podari sa nám pozmeniť
príbeh
pre večnú božiu niť?

BIELE MORSKÉ PRSTENE

Verše z Proglasu
znejú ako prílív,
odliv
Homérových hexametrov,
odrážajú sa
v rytme čajok,
v staroslovienskom spektre vetrov,

pobrežie mora sa modlí,
pokrikuje: - zdravo, zdravo
pri pieskovej pláži...,

...vždy to bolo vznešené,
biele morské prstene
z jadranskej peny tvorené
navliekaš si na prsty



ŠTEFAN BALÁK

Aj čajka ich príchod kreslí

nosovka a jery,
nový príbeh tvorí
ožila starosloviččina,
dobrodružstvo sa začína,
do diaľav nás volá motýľ
a či motív...

**RASTISLAVOVA
KRAJINA**
Pri Dunaji
keď pozriem z okna
vidím - Poddunajskú krajinu:
- veľkú Panóniu.
Ako to bolo vtedy?
O nej píš
Moravsko - Panónske legendy.

Rastislav - mocipán
Veľkej Moravy,
nerozumel jazyku Frankov,
preto ich nazvali Nemcami...,

... preto chcel pre Slovenov,
život zrozumiteľne lepší,
krajší
a šírenie viery - učenosti
po slovensky.

**CHCE SA MI
SPIEVAŤ**
Chce sa mi spievať odznova a zas,
vyjadriť,
čo píše Konštantín Filozof,
keď čítam Proglas: - „... bo také ústa,
ktoré sladkosť necítia, človeka činia,
akoby bol z kameňa!“

Konštantínove verše sú úžas...,
hlaholika novou rečou zneje,
od študentských čias
objavujem v sebe Pompeje...

PRIBINA

Predkovia dnešných Slovákov
vznikli za panovania
Pribinu - na Nitrianskom hrade,
v šiestom storočí sa usadili
v plnej paráde
okolo stredného toku Dunaja,
volali sa Nitrania.
Predkovia dnešných Slovákov,
vytvorili
slovenskú zem pod Tatrmi.

Pokrvní bratia,
čo sa usadili popri rieke Morava,
volali sa Moravania.

Aj Rastislav,
vo svojom poslanstve do Carihradu,
nazýva svoj ľud: „My Slovene“.

PRI ČÍTANÍ PROGLASU

Pri čítaní Proglasu,
čítam prvú slovenskú,
vlastne slovanskú báseň,
úžasných 110 dvanásťslabičných veršov,
aktuálnych aj pre dnešok.

Až ma to zmieta,
Proglas je veľbáseň
od Konštantína Filozofa:
- súmerateľná s najdokonalejšími
básnickými skladbami sveta.

S Proglasom treba žiť:
- Bo taký čuch, čo vôňu kvetu nevníma,
akože môže zázrak Boží pochopiť?

SEDMOPOČETNÍCI NA ULICI

Doma a či na ulici
opakujem si...,
ó, svätí - Sedmopočetníci,

som Slovákom pod Tatrmi
prežívam... a nie je to sen,
je to sedem zvláštnych mien
a osudov: - svätí Cyril a svätý Metod,
Gorazd, Naum, Sava,
Angelár a Kliment Ochridský,
pozerajú na nás z výšky...

... franský biskup Viching
neuznával
staroslovenské sväte knižky.

Prečo bol
svätý Metod dvakrát v Ríme
a tiež s Gorazdom vo franskom zajatí,
nech poézia Janka Kráľa
nám radosť navráti:
- Na trojvrší zlatý kríž,
na doline skala.
Aj Slovákom má krajinu,
ako druhí kráľa...
Tatry naša pevnina,
dolná zem komora,
Dunaj, Tisa hranica
a pán Boh podpora.

V Karpatskej kotline
Slováci nechceli veľa,
Tatry sú Slovákom
dar od Stvoriteľa.

VČIELKA BZUČÍ

Na našom území
včielka bzučí,
hlaholský dážd' šíri zvon,

čerešňa v jarnom ovzduší,
jar je objav,
obidvom
s pra-pra-pradávnym,
staroslovenským príbehom
všeličo sa dozvedáme,
príchodu sa oddávame
a všeličo spoznáme.

V NADŠENÍ

V nadšení som neoblomný,
chtiac-nechtiac
sedmopočetníkom
staviam pomník - ba ho aj odhalím
neustále sa učím,
čo pre nás znamená hlaholika,
sväte knihy a večné mesto Rím...
... som rád, že na našom území
o nich aj včielka bzučí,
ó, slavistika, jazykoveda...

...spomínam si ako profesor Stanislav
ešte na študentských prednáškach
vysvetľoval, dokazoval,
ako sa mýli slavista - oravský rodák,
v maďarských službách
akademik Knieža...

GORAZD

Gorazd - prvý
slovenský svätec,
syn tatranskej krajiny,
prvý nástupca Metoda.
Kde si
a kde sú tvoje stopy,
snažíme sa to pochopiť.

Do básne sa mi núka
Gorazdova návšteva
kráľa Svätopluka
a tiež u Rastislava,
Svätoplukovho strýka.

V mene Gorazd
je skryté slovanské slovo
„govor“ - hovor, reč.

Hľadáme jeho stopy
v Česku, Poľsku, Chorvátsku,
Bulharsku a Macedónsku.

Gorazd - bol pre Slovenov
pokladom a príkladom
hovorí: - po latinsky, nemecky,
grécky, hebrejsky.

Gorazd -
Veľký muž našej krajiny,
už ako dieťa v dedinke pri Nitre
začal rásť,
rád čítal
staroslovenský Proglas.

Odhádzal od rodičov
na štúdiá do kláštora,
kde sa mu cnelo
za rodinou,
za rodnou Nitravou.

Túžil po matkinom pohladení,
otcovom pochopení...
...z okna - pozdravy posielal domov,
na krídlach holubov.

VICHING PROTI HLAHOLIKE

Po Metodovej smrti
(doteraz nevieme, kde je Metodov hrob),
franský biskup Viching
na Nitrianskom hrade
tvrdzo zasahoval proti slovanskej liturgii
staroslovenčine a jej nadvláde,
proti svätým staroslovenským knihám,
evanjeliám,
ktoré posvätil pápež Hadrián II.

Hľa, moji milí,
už aj vtedy ťažký osud mali knihy.

HLAHOĽSKÝ
DÁŽĎ
Na nebi
dúha začala rásť,
šelesť listov stromov
v tvare cyrilových písmen,
prípadajúce - hlaholský dážd.

NAUM
Už to mám,
keď z kvapiek dažďa čítam písmo
v hlaholskom zalomení,
v staroslovenskom snení,
že kláštor na južnom brehu
Ochridského jazera
založil sedmopočetník - Naum
a tam aj vyučoval.

SLÁVNÝ SÁVA

Sláva, sláva
ide Sáva nadaný
a najvýznamnejší učeník
veľkomoravského obdobia,
žiak Cyrila a Metoda.
Žiaľ, nevieme,
ako prišiel na naše územie,
vieme,
že jeho dielo odoláva.

SVÄTÝ ANGELÁR

Ó, svätý Angelár,
aj o tebe málo vieme.
Zo Života Klimenta Ochridského,
sa dozvedáme
ako si s Klimentom a Naumom
utekal z Veľkej Moravy,
prenasledovaný Frankami.
Patrí to k tvojej sláve,
že si pokračoval na diele,
ktoré si začal na Veľkej Morave.

KLIMENT OCHRIDSKÝ

Kliment - učeník
na brehu Ochridského jazera
založil kláštor:
- stal sa učiteľom,
vyučoval žiakov práve tak
ako Konštantín a Metod
na Veľkej Morave.

Životopis - Kliment Ochridský
obsahuje udalosti
po smrti svätého Metoda,
spojené s vyhnaním učeníkov,
svedčí, odhaľuje,
nadväzuje, poukazuje,
na „skryté súvislosti vecí“.
Nie je to náhoda,
že Kliment Ochridský
ako spisovateľ doplnil dielo
Cyrila a Metoda.

KRÁĽ SVÄTOPLUK NA KONI

Pri bratislavskej hradnej bráne
kráľ Svätopluk na koni,
akoby prišiel z čerstvej výpravy.

Na čo sa to hráme
kráľ Svätopluk je zamyslený
akoby prečítal Proglas.
Dumá, pokiaľ siahá jeho vlasť
Veľká Morava žije v nás.
v každom srdci rastie,
bude rásť!?

Pristúp bližšie, Svätopluk,
aký bude zajtrajšok?
Prečo sú škriepky,
diskusie,
besedy,
Svätopluk - prečo sú obavy,
či na tejto pariipe do zajtra obsedíš?
Svätoplukov tieň sa nechtiac
k našim nohám rozloží...
Je koniec leta
a zimomriavky na koži.

ZÁNIK

VEĽKOMORAVSKEJ RÍŠE

Škoda, preškoda,
doteraz nevieme - kde je hrob
svätého Gorazda, Metoda.

Po jeho smrti
nastalo prenasledovanie:
- ó, sedmopočetníci
myslím na vás dennodenne,
aj dnes na ulici:
- svätý Cyril, Metod, Gorazd,
Kliment, Naum, Angelár a Sáva,
Aj to sa stáva,
prípadajú mi vás neďaleký hrad Devín:
- kde si dali druhé mená štúrovci,

Pripomína mi vás bitka
pod bratislavským hradom,
kde pod útokmi Maďarov a Nemcov
podľahlo aj samotné jadro
veľkého štátu - Slovenov a Moravanov,
odkiaľ zo Staroslovienskeho učilišťa
Hippolitae v Nitre vyhnaní
vyše dvesto žiakov...
...prečo, prečo po Svätoplukovej smrti,
Veľkomoravský štát sa zrútil...?

Prečo sa rozpadla Veľkomoravská ríša?
Preto, že Sedmopočetníci - učili
v slovanskej liturgii spoznávať Ježiša.

VYZNANIE SLOVENČINE

(Antonovi Bernolákovi)

Slovenčina - pestrá loďka
na slavistických,
morských vlnách,
okružla si ako slnko,
si vták - spievajúca bodka,
spoznávam ťa a rozjímam,
obdivujem v celej kráse
k tebe sa túlim v úžase,
pri burčiakoch novotvarov,

v ozvene, či v novom hlase
aj z básnických obrazov:
- probujem ťa metaforou
sonetom, či limerikom,
haikom a či kalambúrom,
viazaným, či voľným veršom,
z krásy básnických búrok,
úrod,...

V čase a či v nečase,
odkrývam ťa v Proglase,
ba aj pri tom krásnom čine,
keď Hollého Cyrilometodiádu
čítam v bernolákovčine...!
Viem - veľký Bernolák,
škoda, že si nám zomrel mladý...,
..., prežíval si aj polemiky
všelijaké tresky-blesky,
no..., dovoľ mi opýtať sa,
prečo Oravčana zo Slanice,
Trnavčané... naučili po slovensky.

POÉZIA

Poézia - zelený dom,
je príroda,

je chrám...,
...kedy sa ti
na druhom brehu odovzdám,
ó, podobenstvo smrti,
hľa..., blesk sa na mňa rúti,
ozvenou hlasného zvona,
ó, poézia - kráľovná,
dumám o Rastislavovom vnuknutí,
keď k nám putovali zo Solúna.
- ... ó, kráľovstvo nebeské,
vyjav Poézia,
ako čelili smrti,
na púti z Byzancie k nám.

Kráčam po ulici
a pri mne sedmopočetníci
vo všetkých vzrastoch a pádoch
v pokore,
ktorá dvíha hore..., sýti Slovenov,
lebo trpia hladom po rodnej reči,
po viere,
lebo: - Čo je národ bez písmen...,
...zákon poézie je reč,
ktorú zasiali učiteľia z Byzancie
rastie do neba,
v hlaholskom dome - Cyrilo-Mrtodovom,
chutí ako kus božieho chleba...

POSLEDNÝ SPRÁVCA

Gorazd
po svätom Cyrilovi a Metodovi
sa stal tretím a posledným správcem
Staroslovienskeho učilišťa-Hippolite
v Nitre.

Nie je to náhoda,
že je aj autorom knihy:
- Život Metoda.

FRANSKÝ BISKUP VICHING

Franský biskup Viching
na nitrianskom hrade
majster arogancie a pýchy
intrigáncil, ničil učeníkov - sedem-
početníkov
vyhnal: - Gorazda, Klimenta,
Nauma,
Angelára, Sávu...,
aj všetkých dvesto žiakov,
z akých príčin - Kriste,
zrušil Hippolitovo nitrianske učilište?
Doteraz nevieme,
kde je Gorazdov hrob,
kde jeho stopu nájdeme?

POD BRATISLAVSKÝM HRADOM

Po Svätoplukovej smrti,
štát sa rútil,
nebolo silnej ruky...?
Čechy sa dali pod ochranu
Nemecka...
Ó, Svätoplukovi synovia
rozhádani,
obávaní, pod útokmi
Maďarov a Nemcov
a sme si na čistom,
pod bratislavským hradom - roku 907
podľahlo aj samotné jadro
tohto štátu - Sloveni a Moravani.
(Úryvky)

Liberalizmus, či doktrínálny alebo praktický, je hriech. V doktrínálnej oblasti je to heréza a teda smrteľný hriech proti viere. V praktickej sfére je to hriech proti Božím prikázaniam a proti Cirkvi, ktorý v konečnom dôsledku prestupuje všetky prikázania. Presnejšie povedané, v doktrínálnej oblasti liberalizmus útočí na samé základy viery, je to radikálna a univerzálna heréza, pretože je to súhrn všetkých heréz. V praktickej oblasti je to radikálne a všeobecne porušenie Božieho zákona, pretože liberalizmus schvaľuje a autorizuje každé možné dôstojné prestúpenie tohoto zákona.

Liberalizmus v doktrínálnej sfére predstavuje formálne a tvrdošijné popretie všetkých kresťanských dogiem. Odmieta dogmu ako takú a nahrádza ju osobným názorom, či už je to názor doktrínu postulujúci, alebo doktrínu negujúci a konzekventne popiera všetky doktríny.

Ak by sme mali detailne spísať všetky dogmy alebo doktríny, ktoré liberalizmus popiera, dostali by sme zoznam všetkých kresťanských dogiem, od Vtelenia po Neomylnosť. Napriek tomu, sám liberalizmus je výsostne dogmatický, hoci to odmieta uznať.

A práve jeho fundamentálna dogma, dogma o absolútnej nezávislosti rozumu - či jedinca, či spoločnosti - popiera a odmieta všetky kresťanské dogmy. Katolícka dogma je autoritatívna deklarácia zjavenej pravdy, alebo pravdy, ktorá zo Zjavenia bezprostredne vychádza, pričom túto pravdu neomylnne deklaruje Bohom konštituovaný exponent - pápež. To si z logiky vecí vyžaduje od jednotlivca i od spoločnosti poslušné prijatie deklarovanej dogmy. Liberalizmus túto poslušnosť odmieta uznať a odmieta akúkoľvek autoritu. Nárokuje si suverenitu individuálneho a spoločenského rozumu a na trón povyšuje filozofický racionalizmus. Neuznáva žiadnu dogmu okrem dogmy vlastného sebaurčenia. Preto je to heréza, fundamentálna a radikálna vzbura ľudského rozumu proti Bohu. Liberalizmus samozrejme odmieta absolútnu jurisdikciu Boha Ježiša Krista nad jednotlivcami i spoločnosťou a konzekventne odmieta jurisdikciu, ktorú Boh zveril viditeľnej hlave Cirkvi nad každým veriacim, bez ohľadu na jeho hodnosť a pôvod. Naviac, popiera nutnosť Zjavenia a povinnosť každého človeka pod hrozbou večného zatratenia podriať sa Zjaveniu. Popiera formálny motív viery, ktorým je autorita zjavujúceho Boha a pripúšťa zo zjavenej náuky len toľko, koľko dokáže svojimi biednym schopnosťami pochopiť alebo koľko si sám vyberie.

Popiera neomylný učiteľský úrad Cirkvi a Pápeža a v dôsledku toho všetky doktríny, ktoré sú touto autoritou vyučované. Sám seba ustanovuje za mieru a pravidlo viery a tak robí celé Zjavenie zbytočným. Popiera všetko, čo sám nehľása. Neguje všetko čo sám netvrdí. Neschopný potvrdiť akúkoľvek pravdu ležiacu mimo jeho dosah, popiera možnosť existencie akejkoľvek pravdy, ktorú nevie pochopiť. Zjavenie

pravdy presahujúce ľudský rozum preto ihneď vylučuje. Božstvo Ježiša Krista leží mimo jeho horizont. Cirkev je mimo jeho pochop. Podrobenie sa ľudského rozumu Slovu Kristovmu, alebo jeho božsky ustanovenému nástupcovi (Katolíckej Cirkvi a najmä pápežovi) je pre liberalizmus neprijateľné. Liberalizmus je radikálne a všeobecne odmietnutie Božej pravdy a kresťanskej dogmy, teda je to najzákladnejší druh herézy, najväčšia vzbura proti Božej autorite a jeho Cirkvi, podobný Luciferovi a jeho maxime „Non serviam!“ Vo všeobecnom popretí zjavenej pravdy prirodzene pramení popieranie

DON FELIX SARDA Y SALVANY

Čo je liberalizmus?

jednotlivých dogiem, či celých, alebo ich častí. Preto napríklad popiera platnosť viery pri krste, preto hľása rovnosť všetkých náboženstiev a kultov, popiera svätosť manželstva, popiera neomylnosť Rímskeho biskupa, odmieta prijať jeho príkazy a učenie a podrobiť sa im atď.

V praktickej rovine je liberalizmus stelesnením radikálnej nemravnosti. Mravnosť žiada štandard a návod pre správne konanie. Mravnosť potrebuje hierarchiu cieľov a poriadok, v rámci ktorého jestvuje subordinácia jednotlivých prostriedkov zameraných na dosiahnutie posledného cieľa. Potrebuje princíp, alebo základné pravidlo pre všetko kona-

nie, ktorým si subjekt mravného činu, teda rozumné stvorenie, dokáže určiť smer, ktorého sa pre dosiahnutie posledného cieľa treba pevne držať.

V morálnej rovine môže byť týmto určujúcim princípom len večný intelekt nekonečného a nestvoreného Boha. Stvorený rozum, sa musí v morálnej oblasti riadiť svetlom Nestvoreného rozumu, Počiatku všetkých vecí. Teda princípom mravného chovania musí byť zákon, stanovený Nestvoreným Intelektom a preto sú absolútnou požiadavkou mravného konania poslušnosť a podriadenie sa morálnemu poriadku. Liberalizmu ale hľása absurdný

princíp ničím neobmedzenej suverenity ľudského rozumu a popiera akýkoľvek intelekt mimo seba samého a deklaruje svoju nezávislosť v rovine poznania a teda aj v rovine konania, čiže mravnosti. Prináša morálku bez zákona, bez poriadku, slobodu konať čo sa človeku páči, mravnosť ktorá nie je mravnosťou, pretože mravnosť implikuje nie len zameranie na cieľ, ale vyžaduje vymedzenia a vytýčenie, ktoré jej môže dať len zákon. Liberalizmus je v sfére konania univerzálnou licenciou na všetko, ktorá neuznáva žiadny princíp či zákon okrem seba samého.

Môžeme teda povedať, že v rovine ideí je liberalizmus abso-

lútnym bludom, v rovine skutkov absolútnym neporiadkom. V oboch prípadoch je to veľmi ťažký a smrteľný hriech, pretože hriech je vzbura proti Bohu, či myšlienkou, či skutkom a vyvýšenie človeka na miesto, ktoré patrí Stvoriteľovi.

Liberalizmus je smrteľný hriech. Katolícka teológia nás učí, že nie všetky hriechy sú rovnako ťažké a že jestvujú rozdiely aj medzi všednými hriechmi, aj medzi smrteľnými hriechmi aj medzi záslužnými skutkami. Závažnosť hriechu sa určuje predovšetkým predmetom, na ktorý hriech útočí. Rúhanie, napríklad, útočí priamo na Boha samého a

suje sv. Augustín týmito slovami: Hoc est peccatum quo tenentur cuncta peccata. To je hriech, ktorý obsahuje všetky ostatné hriechy.

Sv. Tomáš Akvinský, s jasnosťou jemu vlastnou, o tom hovorí: „Závažnosť hriechu je určená odstupom, ktorý medzi človeka a Boha vnáša. Hriech proti viere vzdaluje človeka od Boha v najväčšej možnej miere, pretože ho pozbavuje práveho poznania Boha. Z toho plynie, že hriech proti viere je najťažší z hriechov.“

Ak je hriech proti viere len hriechnou priváciou poznania Boha, nemá rovnakú váhu ako priamy a formálny útok na dogmy explicitne obsiahnuté v Božom Zjavení.

V tom druhom prípade hriech proti viere, sám o sebe ťažký, príberá závažnosť herézy. Obsahuje všetku zlobu bezbožnosti a stáva sa otvoreným protestom proti učeniu viery, alebo sa stáva otvoreným prihlásením sa k učeniu, ktoré bolo zavrhnuté ako falošné a bludné.

Okrem toho smrteľný hriech proti viere býva sprevádzaný tvrdosťou srdca, tvrdošijnosťou a uprednostňovaním vlastného rozumu pred rozumom samotného Boha. Preto heretické učenia a činy nimi inšpirované, predstavujú, okrem už spomínanej formálnej nenávisti k Bohu, ktorej sú schopní len démoni a zatratenci v pekle, ten najťažší z hriechov. A tak liberalizmus, ktorý je herézou a jeho pôsobenie, ktoré je tiež heretické, sú podľa kresťanského zákona tými najťažšími hriechmi. Je to väčší hriech ako rúhanie, krádež, smilstvo, vražda alebo hociktoré iné prestúpenie Božieho zákona. Moderný naturalizmus to nie je schopný ani vidieť ani chápať. Ale zákony Cirkvi vo veciach viery a mravov sú nezmeniteľné. To čo prikazujú dnes, prikazovali aj včera a heréza zostáva herézou, bez ohľadu na podobu akú práve má. Vzhľad klame a diabol sa často ukazuje ako anjel svetla. Nebezpečenstvo rastie spolu so príťažlivosťou vonkajšieho zjavu a heréza nebola nikdy tak zákerná ako je dnešná forma liberalizmu. Jeho záber je široký, dotýka sa všetkého, skvelo sa maskuje a mení svoj výzor. Jeho najúčinnější nástroj je volanie po „slobode zmysľania“, ktorá je v jeho ponímaní tá najvyššia cnosť. Chváli sa „oslobodením intelektu od dogmatizmu“, čo v skutočnosti znamená, že sa chváli nevedomosťou a pýchou.

Stretnutie s takýmto nepriateľom si vyžaduje mimoriadnu statočnosť a nepretržitú bdelosť. Ak sa s ním stretne, naše katolícke svedomie mu musí odporovať so všetkou silou, ktorú dokáže zbierať. Heréza a jej prejavy sú hriechy. Liberalizmus je koreňom herézy, stromom zla na ktorého konároch hniezdia harpye bezbožnosti. Je to zlo všetkého zla.

** slovo formálny v tomto texte je použité v jeho pôvodnom zmysle, a nie v modernom, ktorý pod formálnym rozumie niečo prázdne, zbytočné a urobené len naoko*

